

PESMI

Vladimir Gajšek

RAZTRGANE FOTOGRAFIJE

Ulovili smo divje živali zvezali smo jim glavč
da bi ob njih uživali
vendar malokdaj vidimo svojo besno ognjeno podobo
malokdaj priznamo vrtoglavo bliskanje z noži
malokdaj priznamo vojno nemoč v razumu
malokdaj končamo z usnjenimi umori
kajti zavidamo si hladno zemljo
priraslo k srcu k rokam k očem
stojimo pred lastnimi trupli
iščemo človeka bogove
utopljene
v možganski skorji
izmišljamo si kamenje
da bi kamenjali predmestja
sklicujemo se na Preteklost da
bi boljše slačili žive žrtve brez vesti
da bi boljše spoznali zlate zobe v mrtvih čeljustih
vsakdo bi rad dokazal svoj obraz pred svojim obrazom
vsakdo brez rok vsakdo brez vek v brezglavem begu
slepe oči nas otipavajo grizejo kakor mravlje
slepa usta nas poljublajo s časom strtim
kajti človek pada in čas se dviga
v razkrojenih medprostorih
sonce je ravnodušno v ognjenem krogu
v hladni zemlji smo se rodili
v nas je še vedno zimska zemlja
z roso na čelu se sprehajamo med umetnim cvetjem
noži se še nežno svetlikajo
kakor da bi igrali na Bachove orgle
na vsakem obrazu se skriva Beethovnova posmrtna maska
v vsakem gluhonemem kristalu v vsakem žgolenju
domače živalice blejajo
nekateri uživajo hihitajo se
ampak človek pada s svojimi rokami vedno globlje

z nožem k srcu z nožem k srcu
niti kri se ne prikaže
nobenega čudeža ni v kovinskem bliskanju

2

Sredi poletja so izginile krhke lastovke
namesto sonca namesto sončnic je zapadel črni sneg
pod njim so stopali goli ljudje z golim orožjem
na prestreljenih prsih so utripale zlepljene srajce
zastave z navadno nevedno človeško krvco
tisoč violin je zakrakalo z vranjim cinkastim glasom
dan za dnem so krožila sonca
kakor padajo talci kakor padejo izza nevidnih zidov
za tako imenovane dobre frakaste meščanske črne ljudi
proti mesecu so tulili volkovi ovohali so prvo kri
tekli so po snegu med ljudmi
brez konca in brez konca
še begajo s krili po lastovičjem vetru
črni sneg spi na njihovih vekah
poslednje ure bijejo v cerkvenih zvonikih
poslednja tišina prileze iz temnega kota
prileze na dvorišče
brez otrok
smrt sneži s črnim snegom
slučajno so se ji nekateri izognili na cesti
utekli so blaznemu vetru z mesenimi kosmiči
povsem slučajno
 nekdo momlja že zdavno porušene Besede
 na njegovem jeziku pet mrtvih vrtnic
 pet čutov pet trnovih skal
nekdo drugi se navadi na golo orožje
nekdo tretji se privadi na okus zemlje
doslej nikjer ni bilo slišati nobenega škržata
zvonovi žanjejo po nebesni vodi
otroški jok
nekaj čudnega je zabliskalo nenadoma v zraku
nobeden ne more iz svoje celice prav nobeden
vsi pa so upali v božjo zveličavno krasno odrešitev
dan na dan so pletli črne črne črne čipke

še sedaj krasijo svoje voščene krste
kajti
sredi poletja so izginile črno bele lastovke
in nebo je zamolčalo mrko sončno bolest

3

Noč brez spanja in noči brez sanj
ledene zenice ogljeni smeh
tesnoba visokih stisnjenih krutih ustnic
in znova v temi ognjeni smeh
utrjeni smo od blaznih iger v Času
noči brez spanja se povežejo s kartami z igrami
brez zavesti
brez vesti
: — vse se giblje v prividih
kakor kri med črnimi lasmi
v NAS se prebujajo kosti norih velemest

potem so našminkane dlani
v opičjih okostjih
globina studenčna ali izsušeno korito dni
brezno sonca brez sonca
potem se prižge večni mrk žarnic
sam od sebe
kot lasulje odpadejo tedni te dni
nikjer ni zatočišča za greh
nobenih parkov ni tukaj nobenih smeti
nikjer sladkih ženskih prsi
da bi naslonil nanje glavó v obupni utrujenosti

slišim rjojenje norih lutk
v drhtenju živih živčnih minut
v nočeh brez spanja
v kristalnih tednih v medenih mesecih
ki so izgubili svoje obzorje
plačano je plačano je
utripanje srčno brez krvi
poplačana je poplačana je
slepota mladih nežnih lačnih oči

ampak dovoljeno ni prerezati vrh
s križem v naročju s trnovo krono v glavi
potem vstanejo modri stëbri
zjutraj z meglo v kanalih v žilah
v hladni vodi slavecev
v očiščenih očeh
ležijo vročične glave
ležijo odlomljene rôke kakor vrbove veje
ležijo dlani pod slepim pepelom
gole poteze vzgibajo onostransko vzdušje
sivkast smeh draži bolne sobe
vsakdo čaka v kotu v svojem kotu nor gol
vrata se odprejo

za tiste ki dišijo po motnem lizolu
za tiste ki so ubili v sebi smeh
za tiste ki so plačevali napitnino
za tiste ki so imeli blede solze v očeh
da bi utonili v ognjenem alkoholu
za tiste ki so ubili v sebi kovinsko tišino
za tiste ki so nosili težke okove v kosteh
da bi dvignili orožje proti norosti
za tiste ki so odšli iz ozke gore v dolino
za tiste ki so iskali obzorja Utopljenih pod mostovi
za tiste večno za tiste so odprte duri Prekletih

potem v oljnati vodi večerov
sijejo mestne prašne izrabljene žarnice
v blaznih hišah igrajo rdeče in črne karte
brišejo si beli puder z nagubanega skupnega obraza
in mrtvi dečki tečejo z novim cvetjem pod očmi
brezvetrje krili v prostranih zamolklih dvoranah
v oljnati vodi večerov srce slavčevo zapoje
skozi nebo prisije kristalna kri
nekateri pišejo poslednja pisma materam
z golimi rokami se vsakdo oprime svoje karte
ampak nihče ne ve kje so grozna smetišča

otipam marčno mračno grbavo zvezdo v prsih
v žlebu teče dež po ostrih robovih bajonetov
ure so utilnile za zmerom z leve z desne

nekdo vzdiguje v meni ali v tebi žalostni kelih
nekdo je potrgal sončnice zrele
iznad mrličev rastejo spokojno nove ovenele rože
v predsobah se slačijo ljubimci z vlečkami
otipam ženske dojke uvele
in občutim v prstih stisk neznane roke
in zunaj nekje brenči lajež poblaznelih volkov
zvezda v mojem prsnem košu se kakor sončnica predrami

v bledem joku vonjam brstenje smrtnih grmov
skozi noro stoletje pada mrtvi kragulj
v mojih ali tvojih dlaneh drhti cvetoče kraguljevo krilo
v nočeh brez spanja v bledici brez sanj
pozlačena odraslost z žafranastim krikom žari
neskončna slepa ulica se konča
kje v civiliziranem svetu kje so ljudje brez zenic
kragulji kljuvajo kragulje
medtem nekateri kvartajo za svoj krog
naprej in naprej do nezavesti
pod mrkimi mrzlimi mučnimi žarnicami

slišim kako zvenijo orgle jeklene
stalinove orgle hitlerjeve orgle
katere koli orgle v imenu božjem
platinasto nebo že ubija ptico za ptico
počasi in s poljubom pocesnice
slišim kako zveni veter med soncem med zemljo
sušični cvrkut čričkov na slepih ulicah
na slepih ustnicah
oči gorijo v čudovitem ognju ki vstaja iz pepela
v nizkem grobu Spanja v črni noči brez sanj

4

Gioconda se gizdalinsko smehlja z zidu
njena glava obsijana z oljnatimi žarki
njene prsi pod težkimi oblekami
z nežnim spodnjim perilom
njene bele prsi
deviško polne : — vse v pričakovanju

zadaj Nekje so otroci ki ne poznajo smrti
po daljnih pokrajinah blodijo daljne stare oči
mučno vreme z vulkani z neizmernim trpkim šipkom
kjer človekova misel krikne brez moči
kjer omahne roka bledega dečka
kjer vrtnice skrivajo svoje sramežljive popke
vse to je zadaj v renesansi
za zidovi Louvra za zidovi vseh statistik
za bregovi za rekami za morji
vse to je Nekje nekje blazno daleč
Gioconda je prodana sedaj visi na zidu
kakor visi tisoč in tisoč lepih golih žena
s čudežnimi očmi nas gledajo oljene podobe
s skrivnostnimi nebesnimi zelenimi ozadji
z vztrajno obupno Muko
in spredaj so pasji gobci brez nagobčnikov
ovohavajo nedolžno kri
kupujejo bogove in svetnike in prepevajo psalme
čakajo s svojo brezobzirno istostjo na obrazih
ampak nič se ne zgodi
Gioconda ima pod obleko razžrte prsi
in kljub oboževanju kljub statistikam
vstajajo izpod oblek
mesene barve Razkroj
Gioconda je gluhonema
za poslednjo muko
skrivajo človeške roke nekakšen križ
ni vam treba ubijati v imenu nasmehov
zidovi bodo ostali ostala bodo postana platna
pozabiti bi morali na vonj po svečah po vosku
po barvah iz mesa
: — z oljem bomo namazali barve v platna jih bomo povili

5

Kosi obrazov letijo po zimskem zraku
papirnati dokazi potrdila izkaznice
samomorivci odidejo z mačjim nasmehom v ustnicah
kje so pod čelom njihove blede oči?
odpeketajo napudrani v črnih svečanih oblekah

ostriženi in v samoveznicah
s fotografijami očetov in mater in sestra in bratov
izginejo neznano kam

raztrgani papirnati obrazi brez imen
dušijo v sebi vero in sovraštvo
grebejo po sebi po sovraštvu brezvernega Verovanja
potomci ljubijo vojno v očiščenih čevljih
po salonih gledajo gole gladiatorje
v angleških dvorcih arene in amnezije
ničesar ne blagoslavljaajo Zjutraj
lovijo žive ljudi
lovijo

ljudi kakor divje živali po vrtovih
dvigujejo noro orožje proti sebi proti VSEM
črni dež namaka plesnivo zemljo
zemlja se zlepi s krvco na hrbtu
na očeh Tistih na zenicah neznanih

nekateri ustoličijo Smrt — prepričani v kovinske medalje
nekateri utrujeno sedejo v mračne dvorane iz jeklenih cevi
po zimskem zraku vreščijo vrane
kje je materin kruh kje je sestrina ruta kje je bratov nož
vse to je nekje nekje zunaj
raztrgane brade govorijo pretrgane čeljusti
pojejo z orglami z orgijami
v rajskih vrtovih zacvetejo slepe sinje oči
ampak

kdo bo nastopil proti krivici zlaganih generalov
ki stojijo nagi v kopalnicah pred ljudmi

ubitimi?

kdo bo proti živalskim vrtovom z ljudmi
kdo bo raztrgal fotografije kdo bo razrušil plesen
kdo bo Ranjen proti tujemu trpljenju
kdo bo proti tajnim sužnjem s samokresi
kdo bo letel s papirnatim obrazom po zimskem zraku?

REZILA

Jeklo ima sladek okus po ubijanju
rezilo bi rado obarvalo zarjaveli rob s krvjo
zemlja bi rada mazilila trupla
 pod suženjskimi vejami topolov —:
sirena je svirel vojne
je glas goré ali poljane zažgane
potem se prebudi perut lastovke pijane
ki se vrača iz dežele daljne
med rezili med bodali med kristali:
— samorasli Spanec kaplja
 drobec na drobec
 glas na glas
 krik na krik
potem rezila suha segajo v nebo
in iz človeških čeljusti vzletijo
črne bele zlate lastovke
presekaajo en samkrat zrak
s krili bleščečimi:
— potem ostanejo na mokri zemlji
drobna otroška trupelca
slepi vstajajo izpod topolovih vej
 sprehajajo se zaslužnjene sence po nebu
 nobenih oblakov ni več
 nobenih zvezd nobenih senc
nobenega mleka nobenega kruha ni več
Kaj je obljubljeno za prihodnjo zemljo?
kaj je ostalo na večernih postajah:
ali so tiste črne lastovke ki prinašajo pomlad
ali je tista pomlad ki prinaša ljubke lastovke?
dobro vem dobro vem
jeklo ima sladek okus po ubijanju

MOJA USTA

Nikoli nisem imel ust

zato sem zamolčal boga

in

an-

ge-

le

v mrtvih višavah v zraku

namesto zenic so zacveteli črni maki

namesto rok sem se prelevil v dve kači

namesto ušes sem se pogreznil v škrjančev glas

prosojna koža mi je prerastla usta

poljubil bi rad brata ali svojo sestro

ki je zatipala v sebi deviško lilijo

vrnil bom svojim pljučem dihanje

vrnil bom svojim možganom mišljenje

kajti človek mora imeti srce

... v prsno votlino so mi zašili umetno srce

tisoč src je v meni

tisoč organov je v meni

ki jih ne morem pregledati z lučjo

vse je odvisno od Slepote od vodnega curka

ki teče čez moje oči

kakor spomin na telo

moja usta so zamolčala

ogenj je v meni in zunaj mene je pesek

starodavni vrtovi z rajskimi rajskimi pticami

nosijo v sinji vodi okus po jeklu

ampak jaz sem žejen večno žejen

lahko mi vsadite nove oči novo srce sveža pljuča

zamolčal bom utrip krvi v žili

nikoli ne bom mogel vrniti srcu

krvnega obtoka

skozi veter letijo angelski golobi

s spominom na nekaj mrtvega bratovskega

vendar so brez spomina

POZABLJENI ROVI

Razklala se je gora in rodila je podgano.
voda je zajezila človekovo in podganjo pot.
ledvičasti oblaki plavajo sedaj kot krivci
po milem razklanem nebu.
žuborenje ali žvrgolenje žrtev
globoko med zidovi v zasušnjnem mestu
prihaja od nekod.
prihaja po zamolkljih rovih.
svojo rano zamolči v pisarni.
zamrzli podganji potok se v luči ustavi.
potem prosojna zemlja zabliška
kakor kri skoz nož skozi kožo.
gora buči z brezni z bobni z blaznimi ljudmi.
Spodaj je tvoja ali moja dolina Glasu
nekje so tvoje ranjene ledvice
dolge kakor človekovo tisočletje
kratke kakor hipna smrt.

Odsekan obraz.

ki ti ostane za popotnico?
zelenje prekriva drugo in tisočo svetovno vojno.

Odsekan obraz.

cvetje in ptiči kljuvajo s tvojih
ali z mojih zvenelih vek
drobtine mesene.

Odsekan obraz.

potem male podgane podganice potujejo po rovih
od vzhoda na sever in nazaj.
kdor je vpoklican se v sebi tri krat zlomi.
kdor govori v rovu postane podgana.
tudi nebo je pod našimi nogami.
iz nobene žrtve se ni rodil Ognjeni ptič.
samo rovi tisočernih pozabljenih odlikovanj
so v pljučih ostali.
samo podgane so imele orožje v gori.
samo skale so zrasle iz mrkih človekovih sanj.
in prestreljeni zidovi.

TVOJA ALI MOJA KOŽA

Lupine tvoje ali moje kože na mrkih valovih
na besnih valovih na najinem zbližanju
se vračajo v maternice blede
se vračajo in padajo
neznano padajo
neznano
kam
kajti nemirne zenice so uzrle blaznost
ponižnost se je rodila pod tvojimi očmi
nekaj mrtvega in hladnega
spi na tvoji kačji koži
in slepci padajo kakor zlati klasi ob žetvi
prijatelji letajo po vetru z netopirji
bojazljivo cvilijo umikajo se še
pred sončnico pred tvojo goloto
cvet prebode svoje črno grlo
ampak ničesar ne spregovori
nebeški kraji so zaprti
z vicami z oznanjevalci
Zapreš veke
veke ti odpadejo
pravim da ti odpadejo veke
ali slišiš nimaš več črnih oči
sedaj plava koža tvojih vek po vekovih
besede so ti primrznile k ustom ognjenim
ničesar ne moreš objeti nič zatajiti
tri glave ti zrasedo
Z očmi nekje v sebi spreminjaš svetove in zidove
v valovih se leviš iz kače v jastreba
v vekovih v slepem sinjem snu
tečeš pred nabitimi strelici
tvoja ali moja koža ostane na valovih
na neiztrohnjenem srcu ko cvet otipa zemljó
v mraku bežiš pred sončnicami pred grli
pred netopirji pred tisočimi pekli
tvoje truplo se spreminja kakor si ga izmislím
Besede so ti primrznjene k ustnicam ognjenim

TKIVO

Živčno tkivo odmira... znova se zdrami
s posebno pozabno drhtavico
z jutranjim rumenim ubitim soncem
v očeh v očeh v očeh
črno cvrčanje uličnih čričkov
v podlih podganjih sramotah v mestih v predmestjih
kjer na ustnicah sesajo stenice
kakor čudovite blede velike rože
vse je obrnilo nož v mojih očeh
živčno tkivo prepeva umirjeno
z violinskimi zelenimi strunami
s strupom materinega joka
čez oči sta stekla dva slapova
o dva slapova Sofoklejeva
mesto odkriva revno goloto... prodaja svoje talce
za zlati drobiž
za bele za črne za zlate krste
talci nosijo tablice in svoje kosti okoli vratov
nobena Sfinga jim ne pomaga nobena kamnita žival
mogoče so bile kdaj roke mladih deklet
okrog vrelih vratov
črički bobnajo po opnah po črnih krilih
nekje v globoki zemlji kličejo psalme
nekje v tvojem ušesu v možganskih mrenah
in talci medtem žvečijo z živčnimi usti
svojo prvo in poslednjo svinčenko
medtem mesto pozablja na razglase Ojdipov
nekateri so dvignili slepe glave k nebu
iz njihovih oči še vedno žari pradavnina
takšna je prava smrt
takšen je prav smrti
in živčno tkivo bega po telesu sem in tja
mala bela miš bega sem in tja
in ne najde izhoda k soncu
in je blizu blizu
poslednjih
lačnih
duri